

Curriculum Development to Enhance Pre-service Thai Language Teachers' Learning Management Competencies through Active Learning

การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

Received: Dec 28, 2025

Revised: Jan 30, 2026

Accepted: Feb 4, 2026

Wilaiwan Kemkan (วิไลวรรณ เข้มขัน)*

*Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*

Kedthip Sirichaisin (เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์)

*Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*

Panisara Chanpala (ปณิสรา จันทร์ปาละ)

*Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*

*Corresponding Author Email: wilaiwan_k@g.lpru.ac.th

Abstract

This study aimed to 1) develop and examine the quality of a curriculum designed to enhance learning management competencies through active learning pedagogy for Thai language pre-service teachers; and 2) investigate the effects of implementing the developed curriculum. The curriculum was implemented with 26 fourth-year Thai language pre-service teachers from the Faculty of Education, Lampang Rajabhat University. Academic Year 2025. The intervention was conducted over a total duration of 16 hours. The main research instruments were: a competency development curriculum for learning management using active learning for pre-service teachers in Thai language education, supplementary materials for the competency development curriculum for learning management using active learning for pre-service teachers in Thai language education, and a learning management competency assessment tool. Data analysis was conducted using mean calculation and percentage.

The findings indicated that:

1. The overall quality and appropriateness of the curriculum were rated at a very high level, while the supporting instructional materials were also evaluated at a very high.

2. After the implementation of the curriculum, the pre-service teachers demonstrated learning management competencies at an excellent level overall.

Furthermore, the development of learning management competencies among Thai language student teachers should employ a competency-based curriculum alongside active learning. This involves a process ranging from curriculum design and activity organization to measurement and evaluation, all while taking into account the context of the content, language, culture, and learners. This approach ensures they can apply their knowledge effectively in actual teaching practice.

Keywords: curriculum development; learning management competencies; active learning pedagogy

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย และ 2) ศึกษาผลของการใช้หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2568 จำนวน 26 คน เป็นเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยมีเครื่องมือหลักในการวิจัย คือ หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย เอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทยและแบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

1. ผลการสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

2. ผลของการใช้หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผลการประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาพรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ทั้งนี้การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูภาษาไทยควรใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะควบคุม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีกระบวนการตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรม จนถึงการวัดประเมินผล ที่คำนึงถึงบริบทเนื้อหา ภาษา วัฒนธรรม และผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการสอนจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ การพัฒนาหลักสูตร; สมรรถนะการจัดการเรียนรู้; การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะแห่งการเรียนรู้ ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานในอนาคต (วิจารณ์ พานิช, 2555) ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2567 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2567) สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2562) ที่พบว่า ปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย คือ ครูขาดเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาไทย สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ถือเป็นความสามารถสำคัญของผู้สอนในยุคปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความสามารถนี้ ไม่เพียงช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น โดยสมรรถนะดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการออกแบบการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง สมรรถนะ คือ ชีตความสามารถ ศักยภาพ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยมีการบูรณาการความรู้ (K) ความสามารถ ทักษะ (S) และเจตคติ นิสัย แรงจูงใจ และแรงบันดาลใจ รวมถึงมโนทัศน์ (A) เข้าด้วยกัน เป็นศักยภาพที่สามารถปฏิบัติได้

ในสถานการณ์ใหม่จนถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อนได้ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2566: 8)

จากการนิเทศการสอนของนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยพบปัญหาสำคัญในการจัดการเรียนการสอน คือ นักศึกษาขาดเทคนิค วิธีการสอนที่เหมาะสมในการสอน เนื่องจากอาจยังขาดประสบการณ์ รวมถึงขาดเทคนิคที่ดีในการสอน ทำให้นักศึกษาขาดทักษะในการออกแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน ทั้งนี้ ข้อมูลจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ สรุปได้ว่า สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ มี 4 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ด้านการใช้และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งสมรรถนะเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาวิชาชีพครู โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 4 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตที่ต้องออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการพูดคุยกันในสาขาวิชา และจากการสะท้อนของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะการสอนของนักศึกษาครู เพื่อให้มีความพร้อมในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (ไพฑูริย์ สินลารัตน์, 2559) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นวิธีการที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียน โดยการนำการแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจ กระตุ้นการเรียนรู้ ผูกคิคิดวิเคราะห์ร่วมกัน อีกทั้งได้จำลองสถานการณ์จริงในการสอนภาษาไทย เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาครูมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา นักศึกษาสามารถเป็นครูที่มีคุณภาพ มีความมั่นใจ และสามารถออกแบบการสอนที่ตอบโจทย์ผู้เรียน ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีกิจกรรมพัฒนาให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจากการศึกษาจะช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสามารถนำไปเป็นต้นแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ และสามารถจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรนี้จะมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 3. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และ 4. ความสามารถในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผ่าน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย อันจะส่งผลให้นักศึกษาคณาจารย์สามารถพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพและจัดการเรียนการสอนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาคณาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาคณาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาคณาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงการพัฒนาหลักสูตร คือ ระบบการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งแผนการเรียนการสอน เนื้อหาความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในยุคศตวรรษที่ 21 หลักสูตรมีมิติที่กว้างขึ้น ไม่จำกัดเพียงในห้องเรียน แต่รวมถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน และการเรียนรู้เป็นรายบุคคล หลักสูตรจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและสมบูรณ์แบบ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสามารถปรับตัวได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนในการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ดียิ่งขึ้น หรือจัดทำหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและอนาคต โดยมีองค์ประกอบสำคัญประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์ เนื้อหา/ประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล (Taba, 1962); Tyler (1975); Saylor and Alexander (1974); Oliva (1992) and Sutirat, (2013) กระบวนการพัฒนาหลักสูตรผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของทาบา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การกำหนดจุดมุ่งหมาย 3. การกำหนดเนื้อหา/สาระ 4. กำหนดมาตรฐานวัดและประเมินผล 5. การนำหลักสูตรไปใช้ 6. การประเมินผลหลักสูตร 7. การปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร เพื่อให้ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้ดียิ่งโดยใช้ส่งเสริมส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ เชิงรุก สำหรับนักศึกษาคณาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย (Taba, 1962)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีบทบาทหลักในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์อย่างตื่นตัวกับผู้สอน เพื่อร่วมชั้น และเนื้อหาที่เรียนผ่านการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนจะมีอิสระในการควบคุมตนเอง มีความริเริ่ม และใส่ใจต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้รูปแบบนี้เน้นการมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว ที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดขั้นสูง ด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ซึ่งตรงกันข้ามกับการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้เพียงฝ่ายเดียว ซึ่ง Plodkew et al. (2025) กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกลไกสำคัญที่เน้นกิจกรรมและกลยุทธ์ที่ส่งเสริมการคิดขั้นสูง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างตื่นตัว ผู้เรียนสามารถรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตาม Bonwell & Eison (1991) ประกอบด้วย การลดกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว แต่เน้นการพัฒนาการคิดระดับสูง ส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การอ่าน เขียน อภิปราย มุ่งสำรวจเจตคติ และคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน เน้นการวัดและประเมินด้านการคิดขั้นสูง และทั้งครูและผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวควรเป็นไปอย่างรอบด้าน ทั้งด้านกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพราะพัฒนาการทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ต่อกันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของครูผู้สอนในการวิเคราะห์ หลักสูตร วางแผนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน การประยุกต์ใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการใช้ เทคนิควิธีการสื่อสาร เทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลและพัฒนาการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูต้องมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐาน

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ครูพึงมีเพื่อนำหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสม จะส่งผลดีต่อผู้เรียน ได้แก่ การมีความรู้และความเข้าใจในเนื้อหา เกิดทักษะและความชำนาญ เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถนำความรู้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ยังกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ฝึกความรับผิดชอบ ส่งเสริมทักษะกระบวนการต่าง ๆ

และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ครู และบุคคลอื่นๆ

องค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า ประกอบด้วย (1) การเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน (2) การวางแผนและออกแบบการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและเหมาะสม (3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (4) การใช้และพัฒนาสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ (5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้จากกรอบแนวคิดข้างต้นหัวใจสำคัญ: Active Learning ไม่ใช่แค่เนื้อหาที่สอน แต่เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาครูได้ประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงสามารถพัฒนาสมรรถนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ Active Learning ทำหน้าที่เป็น “กลไกหลัก” หรือ “สะพานเชื่อม” ระหว่างหลักสูตรกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยมีการเชื่อมโยง ดังนี้

1. จากหลักสูตร เชื่อมโยงไปสู่ Active Learning หลักสูตรกำหนดให้ Active Learning เป็นเนื้อหาหลัก/สาระสำคัญ ที่นักศึกษาครูจะได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติ 2. Active Learning เชื่อมโยงไปสู่ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการประเมินผลโดยการใช้แบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางในการประเมินของสมรรถนะทางวิชาชีพครูของคุรุสภา โดยมีการปรับใช้การประเมินตัวชี้วัดตามกรอบสมรรถนะ ดังนี้ 1. บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาภูมิทัศน์ และมีความเป็นนวัตกร 2. จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน 3. สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. ออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้

กรอบแนวคิดนี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาหลักสูตรตามทฤษฎีของทาบการนำการเรียนรู้เชิงรุกมาเป็นกลไกในการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยมีตัวชี้วัดที่สามารถนำไปใช้ประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรได้ และมีกระบวนการป้อนกลับเพื่อปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทยเป็นการวิจัยแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จำนวน 2 ห้อง รวม 52 คน ปีการศึกษา 2568

กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ จำนวน 1 ห้อง ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลาก (Lottery) จำนวน 26 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนา

1.1 หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.2 เอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างและหาคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

3.1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tabca, 1962, p.10 ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน โดยดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

3.1.2 ร่างหลักสูตรฯ ตามองค์ประกอบของหลักสูตรที่ สังเคราะห์ไว้ ได้แก่ จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลและประเมินผล

3.1.3 นำเสนอร่างหลักสูตรฯต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อทำไปตรวจความเหมาะสมของหลักสูตรฯ

3.1.4 ปรับปรุงแก้ไขร่างหลักสูตรตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.1.5 จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรฯ

3.1.6 นำหลักสูตรฯ และเอกสารประกอบหลักสูตรฯ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรฯและเอกสารประกอบหลักสูตรฯ

3.1.7 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป โดยผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =4.72, S.D = 0.39) ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก โดยมิตค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =4.90,

S.D = 0.20)

3.1.8 ปรับปรุง แก้ไขและจัดพิมพ์หลักสูตรฯ และเอกสารประกอบหลักสูตรฯ เป็นรูปเล่มสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้จริงภาคสนามกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ห้อง 1 ระดับชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 26 คน

3.2 แบบประเมินวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ มีการประยุกต์ใช้แบบวัดสมรรถนะจากแบบประเมินสมรรถนะวิชาชีพของคุรุสภา โดยมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ 1. บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิด และมีความเป็นนวัตกรรม 2. จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสภาวะของผู้เรียน 3. สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. ออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยยื่นเอกสารเพื่อขอการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งได้รับการรับรองตามเลขที่ไปรับรอง 2568/258 (17) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสังคมศาสตร์ และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

4.2 ขออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

4.3 ชี้แจงการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรฯ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง

4.4 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่าง โดยเนื้อหาในการสอน จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 1 คาบเรียน ระยะเวลา: 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง

4.5 หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสิ้นสุดลง ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างหลังเรียน โดยการประเมินจากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

4.6 รวบรวมผลการทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

5.1 แบบทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5.2 รวบรวมคะแนน แล้วคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ ของคะแนนหลังการทดลอง

5.3 เปรียบเทียบแบบทดสอบวัดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างระหว่างหลังการทดลองตามหลักสูตรฯ กับเกณฑ์โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

จากการศึกษานักวิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การสร้างและหาคุณภาพของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาหลักสูตรโดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) โครงสร้างหลักสูตร 3) กิจกรรมการเรียนการสอน และ 4) การวัดผลและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =4.72, S.D = 0.39) ผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ (\bar{X} =4.90, S.D = 0.20)

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. หลักการของหลักสูตร	4.70	0.47	มากที่สุด
2. จุดประสงค์ของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
3. โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร/จำนวนชั่วโมง	4.70	0.48	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร	4.80	0.32	มากที่สุด
5. สื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.60	0.51	มากที่สุด
6. การวัดและประเมินผลการดำเนินงานตามหลักสูตร	4.53	0.55	มากที่สุด
รวม	4.72	0.39	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของหลักสูตรฯ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังนี้ จุดประสงค์ของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตร/จำนวนชั่วโมง สื่อและแหล่งการเรียนรู้ หลักการของหลักสูตร และการวัดและประเมินผลการดำเนินงานตามหลักสูตร

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตร

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. คำชี้แจงสำหรับอาจารย์	5.00	0.00	มากที่สุด
2. คำชี้แจงสำหรับนักศึกษา	4.80	0.40	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.90	0.20	มากที่สุด
4. แผนการดำเนินการหลักสูตร	4.90	0.20	มากที่สุด
5. หน่วยการเรียนรู้	4.88	0.22	มากที่สุด
รวม	4.90	0.20	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ผลการพิจารณาความเหมาะสมของเอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังนี้ คำชี้แจงสำหรับอาจารย์ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แผนการดำเนินการหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ และคำชี้แจงสำหรับนักศึกษา

ภาพที่ 1 หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย (ที่มา: วิไลวรรณ เข้มขัน, 2568)

ผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การประเมินสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย มีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อาษาโดยรวมอยู่ในระดับดีเยี่ยม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาไทย อยู่ในระดับดีเยี่ยมทุกด้าน ดังนี้ 1. บุรณาการความรู้และศาสตร์ การสอนในการวางแผน

และจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญาารู้คิด และมีความเป็นนวัตกร อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 2. จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสภาวะของผู้เรียน อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 3. สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 4. ออกแบบการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกได้ อยู่ในระดับดีเยี่ยม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนักวิจัยจึงนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเด็นการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรอยู่ 6 องค์ประกอบ คือ หลักการของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผล ในส่วนของเอกสารประกอบหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ประกอบด้วยคำชี้แจงสำหรับอาจารย์ คำชี้แจงสำหรับนักศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร แผนการดำเนินการหลักสูตร และหน่วยการเรียนรู้ โดยผลของการพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเหมาะสมของการใช้คู่มือหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความสอดคล้องของแบบประเมินสมรรถนะที่มีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ได้

ทั้งนี้ เป็นผลมาจากผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบขั้นตอนที่เหมาะสม ตั้งแต่การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร และนำมาวิเคราะห์สร้างเป็นองค์ประกอบของหลักสูตรตามแนวคิดของนักพัฒนาหลักสูตรหลายท่าน โดยทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การพัฒนาหลักสูตร เพื่อเลือกใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ ทาบ่า (Taba & Hilda, 1962: 10) ซึ่งประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ ความจำเป็น ขั้นที่ 2 การกำหนดจุดประสงค์ของการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุ ขั้นที่ 3 การคัดเลือกเนื้อหาสาระ ขั้นที่ 4 การจัดลำดับโครงสร้างของเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน ขั้นที่ 5 การคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การจัดลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 7 การกำหนดสิ่งที่ต้องการประเมิน วิธีการ และกระบวนการประเมิน ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับ อุบลวรรณ ส่งเสริม (2564) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ของนักศึกษาครู

2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ที่ลงทะเบียนในรายวิชาการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน กลุ่มที่ 1 จำนวน 31 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบประเมินการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 3) แบบสอบถามความคิดเห็น การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) สมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครูหลังการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครูอยู่ในระดับมากที่สุด

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประเด็นการใช้หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย พบว่าจากการนำหลักสูตรฯ ไปใช้กับนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 26 คน เป็นเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาครูสาขาวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ได้แก่ การออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกในวิชาภาษาไทย การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยในบริบทการจัดการเรียนรู้เชิงรุกใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 16 ชั่วโมง

พบว่า นักศึกษาที่ผ่านการเรียนรู้ตามหลักสูตรฯ จำนวนทั้งหมด 26 คน มีร้อยละพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีนักศึกษาที่มีระดับพัฒนาการในด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมดสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 93.08 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในภาพรวมของนักศึกษามีระดับพัฒนาการที่ดี เมื่อเทียบกับเกณฑ์การประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการศึกษามีความสอดคล้องกับศรีภาวรรณ ไสโสภา (2565) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยาคมอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ผลการสำรวจความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า 1. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนตะคร้อพิทยาคมอำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์ มีสภาพปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าอยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน และสภาพที่คาดหวังภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า รายงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการ

พัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเฉลี่ยอยู่ในระดับรูปแบบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพฉบับร่าง และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน 3. ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทั้ง 3 วงรอบ จะมีค่า 3.45/4.03 และ 4.45 ตามลำดับ และเจตคติของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับ นิชา โสกุล (2565) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติรวมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการสื่อสารภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติรวมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .053 เจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาญี่ปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติรวมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย
(ที่มา: วิไลวรรณ เข้มขัน และคณะ, 2568)

จากภาพที่ 2 นักวิจัยได้ศึกษาและเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูภาษาไทย ที่บูรณาการแนวคิดสมรรถนะ (Competency-based Curriculum) เข้ากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดและประเมินผล
2. ได้องค์ความรู้เชิงประจักษ์ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้บทบาทสมมติและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) รวมถึงการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูภาษาไทยควรดำเนินการผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning) โดยให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติ ออกแบบทดลองสอน และสะท้อน ผลการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการสอนจริงได้

4. ได้ข้อค้นพบเชิงแนวคิดที่ว่า หลักสูตรที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะจะมีประสิทธิผลสูงเมื่อออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของรายวิชาภาษาไทย ทั้งในด้านเนื้อหา ภาษา วัฒนธรรม และลักษณะผู้เรียน ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นการรอบในการพัฒนาหลักสูตรผลิตครูภาษาไทยในระดับอุดมศึกษา

สรุปและขอเสนอแนะ

หลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962) และแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่านักศึกษาที่มีระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทุกคน ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity-Based Learning) ช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสะท้อนคิด ส่งผลให้นักศึกษาเกิดสมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อและนวัตกรรม และการวัดและประเมินผลได้อย่างดียิ่งขึ้น

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยช่วยให้นักศึกษาคณะครูสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการใช้ภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจริงในอนาคตได้

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักศึกษาคณะ สาขาวิชาภาษาไทย สามารถพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะได้อย่างชัดเจน และเป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการเสนอแนะแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ ขยายผล และพัฒนาการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะ สาขาวิชาภาษาไทย ให้เกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง รวมถึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งติดตามผลระยะยาว

2) ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย โดยเฉพาะบทบาทสมมติ และการอภิปรายกลุ่ม เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสามารถพัฒนาความสามารถในการออกแบบวางแผน และจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ควรเน้นให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การทดลองสอน และการสะท้อนคิด เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองทางวิชาชีพ

4) ควรบูรณาการการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาทักษะของนักศึกษาครูให้สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ควรนำหลักสูตรส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้น ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรและรายวิชาด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู สาขาวิชาภาษาไทย

2) ควรใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันผลิตครู เพื่อยกระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูให้สอดคล้องกับกรอบสมรรถนะครูและมาตรฐานวิชาชีพครู

3) ควรนำหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมพัฒนานักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางวิชาชีพครูอย่างรอบด้าน

4) ควรเผยแพร่ผลการวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาครู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาสมรรถนะครู

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษา รวมถึงชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี ให้เวลาอย่างเต็มที่ในการให้คำปรึกษา รวมถึงขอบคุณคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี สำหรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

คุรุสภา. (2563). *มาตรฐานวิชาชีพครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

ณิชา โสกุล.(2565). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการสื่อสาร และเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยปุ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพชรวิทย์ ยินดีสุข. (2561). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์. (2559). *การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศรีภาวรรณ ไสโสภา. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนตะคร้อพิทยา อำเภอไพศาลี จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*.
- สุนีย์ เหมะประสิทธิ์. (2562). สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 14(1), 118-131.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13 (2).
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creating excitement in the classroom*. Washington, DC: George Washington University, School of Education and Human Development.
- Oliva, P. F. (1992). *Developing The Curriculum* (3rd ed). New York : Harper Collins Publishers.
- Plodkaew, K., Pankaew, K., Suwanreung, C., & Komat, C. (2025). Development of Interactive Multimedia to Enhance National Educational Test Results at the Basic Level Mathematics for Educational Opportunity Expansion Schools in Lamang Province. *Higher Education Studies*, 15(4), 154-168. <https://doi.org/10.5539/hes.v15n4p154>
- Sutirat, C. (2013). *Curriculum development: Theory to practice*. Bangkok : Vprint.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R. W. (1975). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago : The University of Chicago Press.